

Mladim umjetnicima izlazak u svijet postaje sve teži

Vidim da je u Bančevom prostoru izložba Giacomettija, nju možete vidjeti svuda. Taj fantastičan prostor je idealan za afirmaciju hrvatskih umjetnika, jer njime prolazi masa ljudi među kojima ima kolekcionara i galerista, kaže Vladimir Veličković

Svjatlena HRIBAR

U sklopu židovske kulturne scene Bejahad, u paviljonu Juraj Šporer otvorena je izložba jednog od najvećih suvremenih slikara poniklih na prostoru bivše Jugoslavije – Vladimira Veličkovića. S diplomom beogradskog fakulteta arhitekture u džepu, ali s osjećajem slikarskog poziva u sebi, Veličković je šezdesetih bio jedan od sudionika majstorske radionice Krste Hegedušića u Zagrebu, odakle se otisnuo u svijet slikarstva. Četrdeset godina života u Parizu afirmirao ga je u čitavom svijetu kao slikara koji oštro i živo reagira na svakidašnjicu, ne mireći se s nečadama čovjeka svog vremena.

Za njega je akademik Tonko Maroević rekao da je slikar otvorenih očiju i neravnomjerne geste, o čemu svjedoče i radovi izloženi u opatijskoj galeriji. Osim male izložbe crteža u Motovunu unatrag nekoliko godina, do koje je došlo na prijedlog Ede Murtića, Vladimir Veličković nije izlazio u Hrvatskoj od 1988. godine, kad se predstavio u Umjetničkom paviljonu na Zrinjcu.

Do opatijske izložbe došlo je poziv Bejahada. Kako ste izvršili izbor radova?
– Glavina mojih djela trenutno je na izložbi u Montelimar, kod Avignona, koja traje do kraja rujna, a predstavlja moje radove iz pariškoga razdoblja, dakle od 1968. do 1988. godine. Da mi je u Opatiji bio stavljen na raspolaganje veći prostor – ne bih mogao prihvatiti, jer istinski stojim iza svake svoje izložbe u punom smislu te riječi. Ovakvo sam se odlučio izložiti slike nastale između 1996. i 2001. godine, s iznimkom dva crteža koji su novijega datuma.

Priča o vulkanu i erupciji

Prostorom, već na ulazu, ipak dominira jedna kulturna radnja?

– Kad sam odlučio raditi skulpturu, nisam se htio upuštati u figuraciju. Nisam želio tijelo, priznajem, iz straha... Nemam zanatske prakse, a htio sam izbjeći i asocijacije na neke slavne umjetnike. Zato sam vezao skulpturu uz crtež, čekajući priliku da ju izložim. Smatram ju crtežom u tri dimenzije.

Razmišljajući o svom životu, još kao dječak govorio sam da ću biti kipar. Iako se ne doživljava skulptorom, to je izuzetno izazovna i zanimljiva avantura, koju nemam namjeru napustiti. Posljednjih godina napravio sam čitavu seriju glava u bronci i željezu, a počeo sam ih raditi – po narudžbi. Naime, francuski kulturni ataše u Napulju, inače pisac i veliki poklonik likovne umjetnosti, pozvao je desetak umjetnika (među njima i mene) da na putu prema Vezuvu na prave skulpture, koje bi se realizirale u lavi. Uključio sam se u priču o vulkanu i erupciji, o skamenjenim figurama... napravio seriju glava, iz koje smo izabrali jednu koja je realizirana u 25-tonskoj gromadi lave. Taj komad 2,5 sa 3 metra, postavljen je na obronku, skulptura je položena, tako da se ima dojam kako se golema glava skotrljala s brda i tu zaustavila...

Rad na tim skulpturama za mene je bio jako inspirativan, pogotovo jer su glave na mojim slikama bile

manje-više odsutne. Bio sam okupiran tijelima, tijelima... Slike koje izlaze u Opatiji na tu su temu – tijela bez glava – a taj motiv je stalno prisutan oko nas. Baš sam jučer u novinama vidio vijest o dekapitaciji dilera u Meksiku... Obješen za noge i obezglavljen, kao na mojim slikama... Inspiriran temom, napravio sam golemu sliku (7 sa 2,5 metra) s 56 glava, koja se zove »Bez imena«, ne »Bez naslova«. To su ranjene glave, kao neka vrsta ikonostasa. Skulptura izviru iz te slike i nisam ju do sada izlagao jer nisam imao izložbeno okruženje za nju, a sada se ovdje, u Opatiji – taj kontekst stekao.

Vrijeme za penjanje

Od prije dvije godine postoji nova faza u vašem slikarstvu, malo drukčija u gami, koloritu?

– Jedno vrijeme su boje slike bile zemljane, a onda sam intuitivno prešao u neku plavičastu gamu i kad se malo »odmaknem« – sve me to podsjeća na neke moje početke. Zapravo, sve što radim kreće se u koncentričnim krugovima – i tematski, i

” Sve što radim kreće se u koncentričnim krugovima – i tematski, i koloristički

koloristički – potpuno nesvjesno od jednom ustanovite da ste napravili seriju radova koje ste već davno započeli, nešto u vezi s početkom, naravno, u fakturi drukčije. Zato za sebe, pretenciozno, i kažem da »evoluiram u kontinuitetu«. Imate ljudi čiji radovi iz različitih faza nemaju poveznice, a ipak ti umjetnici ostaju svoji. Kod mene je riječ o nizu događanja, tema koje se nadovezuju... Moja osobna piramida se zida, ne znam koliko sam od vrha, ali osjećam da pred sobom još imam neko vrijeme za penjanje.

Govoreći o koncentričnim krugovima, gdje je Zagreb na tom putu?

– Zagreb je vrlo važna karika u mom životu. Arhitekturu sam studirao jer je to želio moj otac, ali ja sam znao da se time neću baviti (iako sam imao i neke nagrade iz suradnje na projektima s Bogdanom Bogdanovićem, Dušanom Džamonjom...). Za mene kao slikara presudan je bio rad u majstorskoj radionici Krste Hegedušića, jer sam tamo istinski počeo živjeti kao slikar. Do tada nisam imao atelje, radio sam kod kuće, a moj se otac stalno žalio kako mu smrdje boje... S velikom je rezervom gledao na moju slikarsku budućnost, za razliku od majke koja me mnogo više podržavala.

Bio sam presretan kad me je Hegedušić, na moje pisamce poslano iz Sinja gdje sam služio vojsku, pozvao da dodem »kad god hoću i ostanem koliko hoću«, jer on »zna što ja radim!«. Ta nepuna godina bila je intenzivna u toj mjeri da je Krsto Hegedušić – meni i Šuteju koji smo u njegovom ateljeu u jednoj vili u Zamenhofovoj ulici radili od jutra do sutra – rekao da smo mu »duplirali račun za struju!«. Pedagoški nije utjecao na naš rad

– samo bi došao, gledao, klimao glavom i eventualno pohvalio, na onaj svoj način – između psovke i vica. Krsto Hegedušić bio je značajan za moje slikarstvo jer mi je dao slobodu i podršku, što je bilo najvažnije.

Od tada su krenuli pozivi za izložbe, izlagao sam na riječkom Biennalu mladih, dobio nagradu koja je uključivala i neke novce, pa nagrada na Oktobarskom salonu. Sve je krenulo u moju korist, u kontinuitetu. Radio sam k'o lud, s mnogo ambicija jer bez toga nema napretka (još uvijek tako mislim i imam ambicije), poslali su me i na Biennale u Sao Paulo... Sve mi je to bilo »vjetar u leđa«.

Američka veza

U međuvremenu ste se u Zagrebu oženili i nakon nepune godine dana – vratili u Beograd kao slikar!

– Nedugo potom sam dobio stipendiju za Bruxelles (iako sam želio Pariz, ali su mi objasnili da je to praktički isto, jer je Pariz »na dva sata vožnje«, koju sam uzeo jer sam želio otići. Već sam imao neke kontakte s Parizom, suradnja s mojom prvom galerijom u Parizu uspostavljena je baš u tom belgijskom razdoblju kada sam isključivo crtao, crtao... Iz naših uvjeta u kojima sam crtao na bilo čemu – na poleđini plakata, na koričama bilježnica, jer papira nije bilo – našao sam se u obilju i – izgubio glavu! Nisam mogao ni crtu povući na bijelom, netaknutom papiru... pa sam ga onda prihao, polijevao hipermanganom... A onda sam, sa svim respektom prema Steinbach papiru (110x75 cm), napravio i svoju prvu izložbu izvan domovine, u Bruxellesu, pod naslovom »Prizori iz straha«.

Tijekom godine rada u Hegedušićevom ateljeu, izlagali ste u Dubrovniku, u nekadašnjoj rezidenciji Bože Banca (danas Umjetničkoj galeriji) s još sedam mladih umjetnika?

– Bila je praksa svakoga ljeta da u Bančevom prostoru, koji ima osam cjelina, izlaže osam slikara. To je de facto bila moja prva samostalna izložba, a predstavio sam sve bitne slike napravljene u majstorskoj radionici Krste Hegedušića. Sad vidim da u tom prostoru traje izložba Giacomettija... Osobno smatram da je taj fantastičan i reprezentativan prostor idealan za afirmaciju hrvatskih umjetnika, jer tu zaista prolazi masa ljudi među kojima ima sigurno i kolekcionara, galerista. Za hrvatske slikare, kipare, konceptualce, vrhunske umjetničke fotografe, mlade ali i one

Izložbe osam slikara u Dubrovniku, u moje vrijeme, bile su prava atrakcija – Vladimir Veličković

Likovna suradnja tapka u mjestu

Što bi Vam danas značio poziv za retrospektivu u Zagrebu, gdje je sve počelo?

– U Zagrebu sam do kraja osamdesetih imao dvije velike izložbe, a onda je došao rat. Za razliku od drugih umjetničkih djelatnosti – film, koncerti, teatar, u kojima su mostovi uspostavljeni – suradnja u likovnoj branši tapka u mjestu. Prilikom nedavnoga posjeta jedne zagrebačke kustose mog ateljeu u Parizu za službeno mjesto mi je rečeno da »još nije vrijeme«. Ne znam hoću li dočekati to vrijeme, ali znam da suradnju treba uspostaviti. Jagoda Bučić i Dušan Džamonja već su izlagali u Beogradu, Edo Murtić mi je ostavio u amanet svoju želju da napravi veliku izložbu u Beogradu – postoji taj divan prostor Akademije nauka u središtu grada i ja vidim Murtićevu izložbu jedino tamo! Kad ste jednom izlagali u tom prekrasnom prostoru ne želite više nigdje drugdje! Moja će izložba biti ponovo otvorena u Galeriji Akademije sljedećeg ljeta, a vjerujem da ću realizirati i Murtićevu želju, za što imam podršku predsjednika Akademije.

Što se Zagreba tiče, otvoren sam za svaku suradnju, ali ne pod bilo kakvim uvjetima i na bilo kojem mjestu. U mojim godinama imam pravo i na neke želje. Prošlo je dosta vremena od moje zadnje izložbe u Zagrebu, možda je sada vrijeme za neku retrospektivu, da krenemo od mojih radova u Hegedušićevom ateljeu, jer ponavljam – ta je godina za mene bila presudna.

